

Ontwikkelplan Circulaire Economie Metropoolregio Amsterdam

metropool
regio **amsterdam**

Inleiding

De portefeuillehouders Duurzaamheid hebben in hun overleg van 23 november 2017 aangedrongen op het opstellen van een ontwikkelplan voor de Circulaire Economie voor de periode tot eind 2020. Het plan moet bestaande actiepunten in programmatische samenhang brengen. Onderliggend voorstel is daarvan het resultaat. Er zijn drie sporen, die nadrukkelijk met elkaar samenhangen. Een belangrijke ingang vormt circulaire inkoop door de MRA-overheden. Essentieel is eveneens het spoor met inzet op zes grondstofstromen. Het derde is de uitwerking op randvoorwaarden.

Toepassingen van hergebruikt plastic in de openbare ruimte

Steigers

Walbeschoeiingen

Bruggen

Speeltoestellen

Bankjes

Hekwerken

Fietsenstalling

Paaltjes

2 Samenvatting

Vanaf 2016 wordt gewerkt aan de circulaire economie in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Afzonderlijke gemeenten, de Haven, Schiphol en de Amsterdam Economic Board zijn nu al aanjager. Ook heeft een aantal gemeenten de tanden gezet in het verbeteren van de afvallogistiek en circulair inkopen. Er gebeurt dus al veel, maar het is niet genoeg om voor de hele metropool de omslag naar de circulaire economie te maken. De bestaande actiepunten van de MRA Agenda hebben te weinig samenhang om de verandering die nodig is in gang te zetten. Een meer programmatische opzet is nodig. Het ontwikkelplan geeft hiertoe de aftrap.

Het ontwikkelplan vormt de opmaat om handen en voeten te geven aan een circulaire MRA-economie. Van belang is dat verbreding plaatsvindt naar de hele economische sector: circulaire economie is daarin verweven. Een circulaire economie draagt namelijk bij aan lokale werkgelegenheid, innovatie en verduurzaming van transportbewegingen. De aanpak moet gebeuren in nauwe samenhang met andere onderdelen van de MRA Agenda en de energietransitie.

Drie sporen

De inzet richt zich op drie samenhangende sporen die elkaar ondersteunen en versterken.: 1) *Circulaire Inkoop*, 2) *Grondstoffenstromen* en 3) *Interventies*.

Ad 1) Circulaire Inkoop

Circulair inkopen is een gamechanger. Als inkoper van producten en diensten is de overheid immers zelf aan zet. Door het aanpassen van inkoopvoorwaarden kan die positie worden benut voor het aanjagen van de circulaire economie. Natuurlijk zitten gemeenten momenteel niet stil. Er zijn al prachtige voorbeelden voorhanden. Maar juist hier telt de macht van het getal. De MRA-deelnemers kopen jaarlijks voor 4 miljard euro in. Het benutten van die inkoopkracht zal als een magneet naar de markt gaan werken. Het ontwikkelplan zet dan ook in op het volledig circulair maken van de inkoop van de MRA-deelnemers. In het eerste kwartaal 2019 gaat er een voorstel naar alle drie de MRA-platforms via welke fasering dit kan worden bereikt. In aansluiting met de ambitie die door de staatssecretaris is gegeven, bereikt de MRA in 2022 ten minste 10% circulair inkopen. Doel voor 2025 is 50% circulair inkopen. Vanaf 2025 wordt vervolgens bepaald hoe zo snel mogelijk de situatie van volledig circulair inkopen kan worden bereikt. Daarbij wordt bezien of 2030 haalbaar is en wat nodig is om dit te realiseren. Hierover wordt op dat moment afzonderlijk een besluit genomen. Van belang is echter dat de markt nu al hierop anticipeert en weet wat de ambitie van overheden is. Dit kan door een duidelijk signaal af te geven door tijdens de bijeenkomst van de State of the Region op 20 juni dit jaar een intentieverklaring te ondertekenen. Hierin geven alle MRA-deelnemers klip en klaar aan zich te zullen zetten op het bereiken van dit eindbeeld.

Ad 2) Grondstoffenstromen

Via het tweede spoor gaan de MRA-deelnemers concreet aan de slag met zes grondstromen. De portefeuillehouders hebben die in hun overleg van november 2017 al bepaald. Aan het stuur van iedere stroom staat een werkgroep. Deze werkvorm zorgt voor optimale lokale inbreng en kennisuitwisseling. Dit vergroot het draagvlak en maakt het bovendien mogelijk om ideeën te toetsen alvorens hiermee aan de slag te gaan.

Startpunt voor iedere werkgroep vormen de reststromen. Zowel via de inzameling van huishoudelijk afval als het onderhoud en beheer van de openbare ruimte zijn de gemeenten hier eigenaar van. De context per grondstofstroom loopt echter uiteen, evenals de samenwerkingspartners en de uitdagingen. Daarom zal de voortgang per stroom verschillen. De werkgroepen worden door twee grondstofregisseurs aangestuurd en hebben een uniforme aanpak. De te nemen maatregelen worden via de overkoepelende projectgroep Circulaire Economie aan het bestuur ter vaststelling voorgelegd.

Ad 3) Interventies

Het derde spoor richt zich op interventies die de circulaire economie dichterbij brengen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over het wegnemen van belemmeringen voor het bedrijfsleven. Cases worden in afstemming met het Rijk, de Amsterdam Economic Board en andere partners opgepakt, waarbij ook wordt aangehaakt op lopende trajecten zoals Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en Regionaal Energieloket VNG. Dit moet het voor het bedrijfsleven gemakkelijker maken om aan de slag te gaan met circulaire activiteiten in de regio. Van belang is verder het zoeken naar samenwerking op het gebied van de inzameling van bedrijfsafval en gemeentelijk afval. Andere aandachtspunten zijn het harmoniseren van aanbestedingsprocedures tussen gemeenten en het vergemakkelijken van de toegang tot data.

Optimalisering van vervoersbewegingen is noodzakelijk in de circulaire economie. Er rijden te veel lege vrachtwagens. Via slimme coördinatie kan vervoer worden gecombineerd, ook in relatie tot het organiseren van retourlogistiek. Samen met trekkers van het onderdeel mobiliteit komen voorstellen voor een gerichte aanpak, onder meer op het gebied van retourlogistiek.

Voorts is in de MRA Agenda een apart actiepoint opgenomen voor het starten van vier pilots gericht op lokale ketensluiting en gebiedsontwikkeling. Dit actiepoint blijft gehandhaafd. Wel wordt voorgesteld hierin wijzigingen aan te brengen. Naar de letter van het bestaande afspraken is het actiepoint namelijk afgerond zodra deze ketens van start zijn gegaan. Van belang is echter als MRA bij die uitwerking betrokken te blijven om van ervaringen te leren en samen met het bedrijfsleven praktijkervaring op te doen. Het gaat om de volgende vier gebiedsgerichte uitwerkingen: De Circulaire Westas, Floriade, Afvalrotonde Zaanstad en Ketenorganisatie Gooi en Vecht. De programmamanager coördineert de terugkoppeling van ervaringen in lokale ketensluiting richting de zes werkgroepen en vice versa.

Andere acties die lopen betreffen het inventariseren van alle afvalstromen in de MRA in een circulaire Atlas. Hiertoe is in 2017 al opdracht gegeven. Het eindproduct, de Grondstoffen Atlas, wordt in mei 2018 aan portefeuillehouders duurzaamheid ter kennis gesteld.

Monitoring en communicatie

Van belang is om de voortgang van de omslag naar de circulaire economie in de MRA te meten. Uiteindelijk wordt een keuze over kwantitatieve doelstellingen en daaraan gekoppelde indicatoren voorgelegd aan de bestuurders. Dit zal gebeuren op basis van een voorlopige nulmeting voor het hele MRA-gebied. Deze vormt de basis voor een periodieke, MRA-brede voortgangsmonitoring op basis van zogenaamde KPI's (Key Per-

formance Indicators). Daarbij wordt zoveel mogelijk ingegaan op de mogelijke verschillen die er zijn tussen deelregio's.

Het spreekt voor zich dat goede communicatie en informatieoverdracht een belangrijke succesfactor is. Onderdeel daarvan is het in beeld brengen van mooie voorbeelden van circulaire initiatieven in de regio. Voor het opzetten en bijhouden van een professionele website wordt budget vrijgemaakt.

Om aan iedereen te laten zien waar de MRA naar toe wil werken, namelijk optimale samenwerking in een circulaire regio, wordt gewerkt aan scenario's voor ambitieuze regionale samenwerking. Daartoe vindt verkenning plaats naar twee varianten: het sluiten van een regionaal grondstoffenakkoord en het opzetten van een grondstoffenalliantie. Daarbij zal voldoende ruimte worden gecreëerd voor regionaal maatwerk.

Afronding actiepunten

Het ontwikkelplan vormt de basis voor de omslag die we willen maken naar de volledig circulaire regio. Dit gebeurt uiteraard in samenhang met het rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050.

Uitvoeringscapaciteit

Aandacht verdient het feit dat de MRA zelf niet beschikt over uitvoeringscapaciteit. De voortgang van het programma is afhankelijk van de inzet vanuit de samenwerkingspartners. Vaak blijkt dat het benodigd aantal uren lastig verkregen wordt. Niet omdat hiertoe de wil ontbreekt, maar omdat de benodigde ureninzet naast de reguliere werkzaamheden niet beschikbaar is. Met name de bemensing van de werkgroepen verdient nadrukkelijke aandacht. Per lid komt dit al snel neer op rond 70 uur inzet per jaar. Het is een must dat een aantal gemeenten in iedere werkgroep medewerkers afvaardigt. Zonder die inzet stagneert de uitvoering en moeten ambities worden bijgesteld. Aan de portefeuillehouders wordt gevraagd aan het aspect van de capaciteitsinzet nadrukkelijk aandacht te geven en dit via het directeurenoverleg te laten bespreken.

Budgettoedeling 2018

Voor Circulaire Economie is in de vastgestelde begroting 2018 een budget van 300.000 euro gereserveerd. Aan de portefeuillehouders wordt verzocht om de werkbegroting 2018 vast te stellen zoals opgenomen in de bijlage en onderbouwd in de samenvattende hoofdlijnen.

Nieuwe MRA Agenda

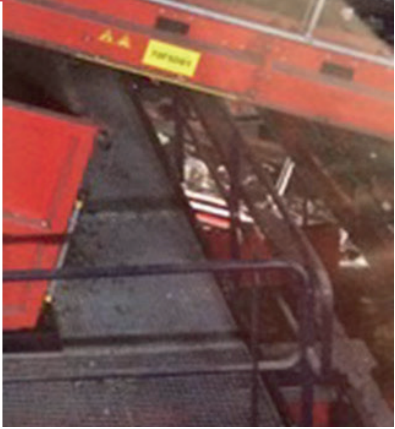
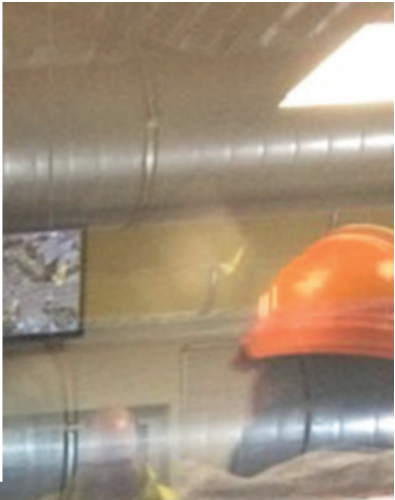
Het ontwikkelplan heeft gevolgen voor de MRA Agenda. De huidige actiepunten 4.1./4.7 geven namelijk onvoldoende sturing. Onderdelen zijn te los van elkaar opgenomen. Voor een succesvolle aanpak is over de gehele linie meer samenhang tussen de onderdelen nodig.

Voorgesteld wordt om met de agendacommissie te bezien welke nieuwe indeling naar actiepunten wenselijk is in de nieuwe MRA Agenda. In dit ontwikkelplan is hiertoe een voorzet opgenomen.

Aandacht verdient tot slot de programmatische samenhang tussen de diverse actiepunten. Voor het programma als geheel zijn twee bestuurlijke trekkers aangewezen, namelijk de duurzaamheidswethouders van Haarlemmermeer en Lelystad.

Bijlage: Ontwikkelplan MRA Circulair Economie MRA

24 mei 2018

Scheidingsinstallatie AEB Amsterdam

Inhoud

Inleiding	2
Samenvatting Inleiding	3
<i>Drie sporen</i>	3
<i>Monitoring en communicatie</i>	4
<i>Afronding actiepunten</i>	5
<i>Uitvoeringscapaciteit</i>	5
<i>Budgettoedeling 2018</i>	5
<i>Nieuwe MRA Agenda</i>	5
1 Inleiding	9
<i>Achtergrond</i>	9
<i>Missie</i>	9
<i>Rollen overheid</i>	9
<i>Aanpak</i>	10
<i>Fasering</i>	11
<i>Partnerschap</i>	11
2 Circulair inkopen	13
<i>Groeitraject</i>	13
<i>Commitment</i>	13
<i>Fasering</i>	13
3 Grondstoffenstromen	15
<i>Werkwijze</i>	15
<i>Insteek</i>	16
<i>Budget</i>	16
<i>Textiel</i>	17
<i>Plastics</i>	17
<i>Luiers</i>	17
<i>E-waste</i>	18
<i>Biomassa</i>	18
<i>Bouw & Sloop</i>	18
4 Interventies	19
<i>Bedrijfsafval</i>	19
<i>Duurzame voertuiglogistiek</i>	19
<i>Lokale ketensluiting en gebiedsontwikkeling</i>	19
<i>Wegnemen Belemmerende wet- en regelgeving</i>	20
<i>Atlas als onderliggende tool</i>	21
<i>Regionaal akkoord c.q. alliantie</i>	21

5 MRA-samenwerking	23
<i>Uitvoeringscapaciteit</i>	23
<i>Inzetten verbinders</i>	23
<i>Monitoring & prestatie meting</i>	24
<i>Communicatie & lobby</i>	25
6 Nieuwe MRA Agenda	27
<i>Voorzet</i>	27
<i>Samenhang</i>	28
<i>Bijlage 1. Begroting 2018</i>	29
Stip op de horizon	30
<i>Ontwikkelplan in een notendop</i>	

1 Inleiding

Dit ontwikkelplan vormt de opmaat om toe te werken naar een volledig circulaire MRA-economie. Voor de komende drie jaar is het de basis om ontwikkelingen die daarvoor nodig zijn in gang te zetten. Dit vindt plaats in nauwe samenhang met andere onderdelen van de MRA Agenda.

De MRA begint niet bij nul. Vanaf 2016 wordt gewerkt aan de circulaire economie in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Afzonderlijke gemeenten, de Haven, Schiphol en de Amsterdam Economic Board zijn nu al aanjager. Bestuurlijk is voor de actie 4.7 van de MRA Agenda een aanpak vastgesteld voor 2018 voor de grondstofstromen plastics, incontinentie en textiel. Daarnaast is onder leiding van Board-ambassadeur Jacqueline Cramer een uitvoeringsprogramma opgesteld. Ook heeft een aantal gemeenten de tanden gezet in het verbeteren van de afvallogistiek. Verder is in mei 2018 een Grondstoffen Atlas verschenen en wordt er binnenkort een loket geopend voor het oplossen van regelgevende belemmeringen.

Er gebeurt dus al veel, maar het is niet genoeg om voor de hele metropool de omslag naar de circulaire economie te maken. Van belang is de inzet te verbreden naar een volledige economische sector: een circulaire economie is daarin verweven. De circulaire economie draagt namelijk bij aan lokale werkgelegenheid, innovatie en verduurzaming van transportbewegingen. De bestaande actiepunten van de MRA Agenda hebben te weinig samenhang om die verandering in gang te zetten. Een programmatische opzet is nodig. Het ontwikkelplan geeft hiertoe de aftrap.

Achtergrond

Als opmaat naar een volledig circulaire MRA-regio hebben de portefeuillehouders Duurzaamheid in hun overleg van 23 november jl. aangedrongen op het opstellen van een ontwikkelplan tot eind 2020. De periode wordt benut om de bestaande actiepunten in programmatische samenhang te brengen, per grondstroom te ordenen en de relatie met de energietransitie en de bouwagenda nadrukkelijker mee te nemen. In hetzelfde overleg is op 23-11-2017 afgesproken om circulair inkopen door alle MRA-overheden als apart actiepunt in de MRA Agenda op te nemen.

Missie

In 2025 behoort de MRA in Europa tot de meest circulaire grootstedelijke regio's. De versterkte inzet op de circulaire economie draagt fundamenteel bij aan de werkgelegenheid, bedrijvigheid en de groei van banen in de MRA.

Rollen overheid

Het realiseren van een circulaire MRA-economie vraagt om systeemverandering in het realiseren van nieuwe business cases. Deze omslag vergt het doorbreken van bestaande procedures, systemen, werkwijzen en structuren. Dit gebeurt niet van vandaag op morgen en vindt plaats in een samenspel tussen overheid, inwoners, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Iedere partij heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid. Overheden kunnen bijvoorbeeld actief bijdragen aan marktwerking door zelf via inkoop- en aanbestedingseisen op te nemen. Daarbij bestaat een belangrijke wisselwerking met wat er binnen het bedrijfsleven op dit gebied plaatsvindt.

De kapstok voor het handelen van de overheid in dit programma bestaat uit vier A's:

- *Aanbieder* van reststromen (reststromen zoals huishoudelijk afval en stromen die vrijkomen bij onderhoud en beheer openbare ruimte en maatschappelijk vastgoed);
- *Afnehmer* van circulaire producten (circulaire inkoop- en aanbesteding ook bij gebiedsinrichting);
- *Aanjager van de circulaire economie*, via cofinanciering, aanbieden van experimenteeruimte, weghalen van belemmeringen, kennisdeling en opzetten van innovatieplatforms zoals in Almere Upcycle City, Grondstoffen Collectief Almere en Citylab Stedelijke Grondstoffen.
- *Afstemmer*, door waar nodig en mogelijk te werken aan bovenlokale samenwerking en ervoor te zorgen dat de MRA-deelnemers min of meer gelijk op bewegen.

Aanpak

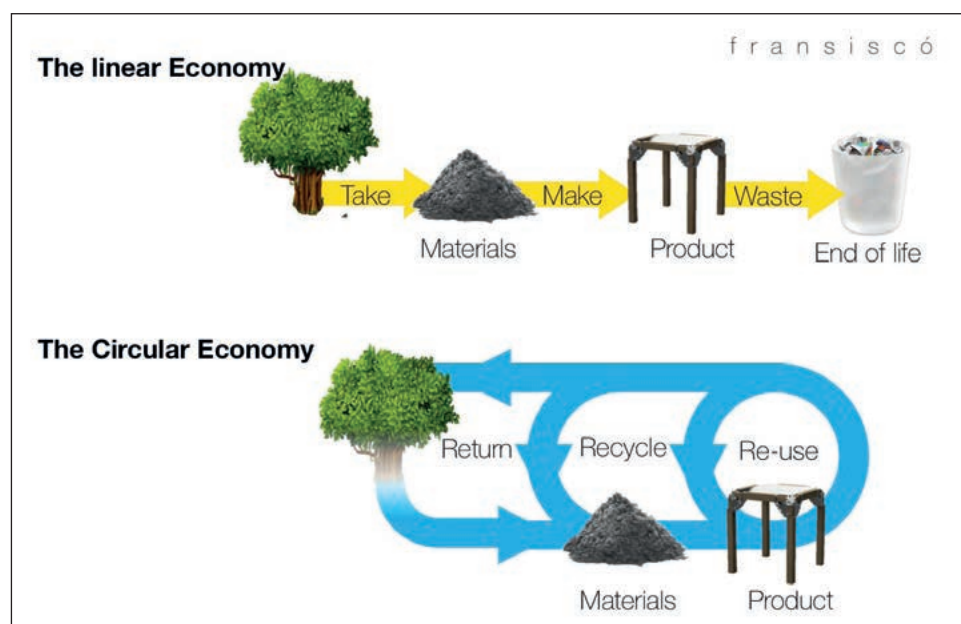
Het ontwikkelplan legt de basis om de sprong naar een volledig circulaire regio te maken. Daarbij liggen er directe aanknopingspunten met de ambities van de Rijksoverheid en het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050.

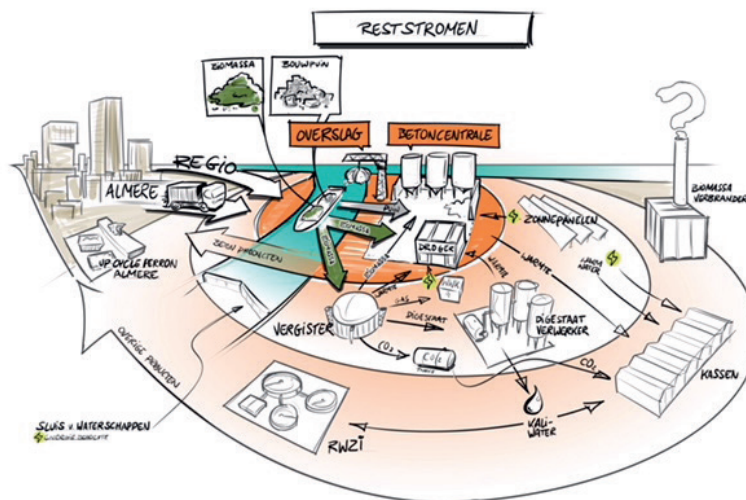
Uiteraard is er samenhang met de energietransitie. Beide transities richten zich immers op de overstap van een lineaire, fossielgeoriënteerde economie naar een duurzame, circulaire economie. Om meerdere redenen, waaronder inhoudelijke samenhang en ruimteclaims, is het van belang dat de beide domeinen samen optrekken. Ook ten aanzien van de woningbouwopgave is het zinvol om gelijktijdig op te trekken. Het is vanwege programmatische aansturing dat beide transities, energie en circulariteit, afzonderlijk uitgewerkt worden.

Het ontwikkelplan steekt in op drie samenhangende sporen die elkaar ondersteunen en versterken: 1) *Circulaire Inkoop*, 2) *Grondstoffenstromen*, en 3) *Interventies*.

De focus ligt op circulair inkopen door de MRA-overheden. Inkoop is een game changer om een keten van circulariteit op gang te brengen. Door het bundelen van de gezamenlijk inkoopmacht kunnen de MRA-deelnemers direct werk maken van het versterken van de circulaire economie. Bovendien gaat hier een stimulans vanuit om beloftevolle circulaire innovaties in productie te nemen.

Naast de focus op circulair inkopen wordt gewerkt aan een hogere verwaardiging van afvalstoffen om waardevolle elementen opnieuw voor productiedoeleinden te benutten. Specifiek richt de MRA-inzet zich op de volgende zes grondstoffenstromen: 1) Textiel,

2) Plastics, 3) Luiers, 4) E-waste, 5) Biomassa, en 6) Bouw & Sloop. Voor al deze zes stromen liggen kansrijke mogelijkheden tot het verhogen van de kwaliteit van de residuen en het verbeteren van logistieke samenwerking. Daarbij krijgt deelname van de deelregio's en van de kleinere, vaak niet direct betrokken gemeenten, expliciete aandacht. Ook is er nadrukkelijk oog voor de samenhang tussen bedrijfsafval en gemeentelijk afval.

In werkgroepen wordt per grondstoffenstroom de aanpak en samenhang uitgewerkt. Daarbij vindt ook uitwisseling plaats van praktische en inhoudelijke kennis. Op dit punt wordt vanuit de Amsterdam Economic Board onder meer ingezet op de samenwerking met het bedrijfsleven. Hier bouwt de MRA-samenwerking op voort.

Voor het bereiken van de doelen zet het ontwikkelplan in op een set van interventies, waaronder het wegnemen van belemmeringen voor het bedrijfsleven zodat ondernemers gemakkelijker en minder bureaucratisch aan de slag kunnen met circulaire activiteiten in de regio. Voorop staat met name het zoeken naar optimale samenwerking rond de inzameling van bedrijfsafval en gemeentelijk afval, het wegnemen van belemmerende regelgeving, het vergemakkelijken van toegang tot data, het werken aan slimme logistieke oplossingen en het harmoniseren van aanbestedingsprocedures tussen gemeenten. Vernieuwing van de MRA Agenda vormt tot slot de basis om bestuurlijk en ambtelijk de ambities waar te maken.

Fasering

Begin 2019 is de basis gelegd om daadkrachtig samen te werken binnen de MRA. Er zijn dan concrete voorstellen ontwikkeld voor ambitieuze beleidsaanpassingen, onder meer voor het op een hoger plan brengen van circulair inkopen, waarvoor bestuurlijk commitment binnen de MRA nodig is. Voor de zes grondstofstromen bestaat begin 2019 inzicht in de kansrijke mogelijkheden om producten en materialen hoogwaardig te recyclen. Tevens is er dan duidelijk wat lokaal kan en wat beter bovenlokaal opgepakt kan worden. Tot slot is in 2019 op hoofdlijnen helder wat het bedrijfsleven van de overheid kan verwachten op het gebied van het verminderen van de bureaucratie om circulair te kunnen ondernemen. Kansen hiertoe richten zich zowel op het harmoniseren van beleid als op het wegnemen van belemmeringen. Zowel in 2019 als in 2020 vindt actualisatie plaats van het ontwikkelplan met betrekking tot de voortgang.

Partnerschap

In de gezamenlijke aanpak is samenwerking het sleutelwoord. De MRA-deelnemers en de Amsterdam Economic Board zullen samen activiteiten oppakken en elkaars netwerken verbinden. De Board heeft vanouds een rol als een partij die signaleert en agendaert in nauw overleg met bedrijven en kennisinstellingen. De Board zal die rol ook in dit traject voortzetten en is partner in het leggen van relaties met het bedrijfsleven. Overheid en bedrijfsleven vullen elkaar aan. De overheid door voorwaarden te scheppen en het bedrijfsleven door in te spelen op concrete kansen die zich aandienen.

Hergebruik van matrassen

Als inkoper van producten en diensten is de overheid zelf aanzet. Door het aanpassen van inkoopvoorwaarden wordt die positie benut voor het aanjagen van de circulaire economie. Dit is geen sinecure, want op jaarbasis kopen de MRA-deelnemers opgeteld voor rond de 4 miljard euro aan producten in.

Een aantal gemeenten heeft al een start gemaakt met circulair inkopen, waardoor er goede voorbeelden van geslaagde aanbestedingen voorhanden zijn. Van een MRA-brede aanpak is echter nog geen sprake. Indien deze afstemming tussen de 36 deelnemers van de grond komt, geeft dit een belangrijke impuls aan het ontwikkelen van een omvangrijk circulaire inkoopprogramma.

Groeitraject

Uiteraard is de omslag naar circulair inkopen en opdrachtgeverschap ook nog een groeitraject. Veel is nog onbekend en sluitende circulaire criteria moeten nog worden uitgewerkt. In plaats van te wachten tot alles is onderzocht, is het voorstel om nu al concreet met MRA-brede circulaire inkoop te starten en te 'leren door te doen'. De MRA sluit zich aan bij het door het Rijk uitgezette groeitraject van ten minste 10% circulair inkopen in 2022. Als dit wordt gerealiseerd, volgt een versnelling met als tussendoel 50% circulair inkopen en opdrachtgeverschap in 2025. Vervolgens wordt bezien op welke wijze volledig circulair inkopen en opdrachtgeverschap mogelijk is. Vanuit de situatie zoals deze op dat moment zichtbaar is, wordt bezien of de MRA in 2030 volledig kan overgegaan tot circulaire inkoop voor producten en diensten of wanneer dat zo snel mogelijk daarna gerealiseerd kan worden. En wat daar voor nodig is.

Commitment

Als partners over het groeitraject commitment uitspreken, is het van belang om in de eigen organisatie voldoende ruimte te creëren om met circulair inkopen aan de slag te gaan. Dit betekent niet alleen dat College en Raad het doel onderschrijven, maar ook dat ambtelijk voldoende capaciteit beschikbaar komt om circulaire inkoop te implementeren. Het organiseren van deze implementatiekracht is een voorwaarde om circulair inkopen van de grond te krijgen.

Fasering

Om het eindbeeld te bereiken, is een gefaseerde aanpak nodig. Daarbij wordt een percentage afgesproken, dat met de jaren oploopt naar honderd procent. Gemeenten zijn vrij te bepalen met welk segment van de eigen inkoop zij beginnen op weg naar het einddoel. Een andere manier is dat de opbouw naar honderd procent inkopen plaatsvindt langs producten of productgroepen. Het voordeel hiervan is dat deelnemers concreet weten waar ze voor staan en maximaal van elkaars ervaringen profiteren. Het nadeel is dat het minder eigen ruimte voor invulling laat.

Vooralsnog is de inzet gericht op ten minste tien procent circulaire inkoop in 2022. Met dit resultaat loopt de MRA in de pas met de ambitie die door staatssecretaris Van Veldhoven (IenW) is uitgesproken. Vervolgens is in 2025 in de MRA sprake van 50% circulair inkopen en opdrachtgeverschap. Tot slot dient 2030 vooralsnog als richtinggevend eindbeeld: de inkoop van gemeenten en provincies is dan volledig circulair in de MRA. In 2025 wordt bepaald hoe en of dit eindbeeld haalbaar is gelet op de tot dan gemaakte voortgang.

Over de fasering naar het eindbeeld komt de MRA-werkgroep Inkoop begin 2019 met een concreet faseringsvoorstel. Dit wordt integraal aan alle drie de platforms van de MRA - Ruimte, Economie en Mobiliteit - voor besluitvorming voorgelegd. Dit is nodig vanwege de vele aspecten rond inkoop. Daarnaast wordt voorgesteld om de gezamenlijke inzet op circulair inkoop en opdrachtgeverschap bestuurlijk nog dit jaar MRA-breed te markeren door een intentieverklaring te ondertekenen, waarin alle 36 MRA-deelnemers zich uitspreken om over te gaan tot circulair inkoop en opdrachtgeverschap.¹ Hiervan kan een belangrijk signaal uitgaan naar marktpartijen dat inkoopvoorwaarden gaan wijzigen. Tevens binden de MRA-deelnemers zich met het plaatsen van hun handtekening aan hun inzet op dit gebied.

¹ Een geschikt moment hiervoor lijkt de State of the Regio op 20 juni een gezamenlijk initiatief van de MRA-overheden, Amsterdam Marketing en de Amsterdam Economic Board. Tijdens deze grote bijeenkomst zullen het bedrijfsleven en de MRA-deelnemers hun bijdrage aan de metropoolregio opnieuw benoemen. De bijeenkomst kan worden aangegrepen om te laten zien wat bedrijfsleven en gemeenten al doen rond circulair inkoop.

Scheidingsinstallatie
AEB Amsterdam

3 Grondstoffenstromen

Binnen de MRA-inzet krijgen zes grondstoffenstromen specifieke aandacht, namelijk 1) Textiel, 2) Plastics, 3) Luiers, 4) E-waste, 5) Biomassa en 6) Bouw & Sloop. Stuk voor stuk liggen er binnen de zes stromen kansrijke mogelijkheden om afvalstromen te verminderen en hoogwaardig te recyclen. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de Amsterdam Economic Board en het bedrijfsleven.

Startpunt voor iedere werkgroep vormen de grondstoffenstromen waarvan de gemeente eigenaar is via de inzameling van huishoudelijk afval en het onderhoud en beheer van de openbare ruimte. De context per grondstofstroom loopt echter uiteen, evenals de samenwerkingspartners en de uitdagingen. Daarom zal de voortgang per stroom verschillen.

Werkwijze

Vanuit de MRA-gemeenten, de beide provincies en hun afval- en grondstofbedrijven participeren (beleids)experts aan de werkgroepen. De werkgroepen hebben aandacht voor het verwerven van draagvlak binnen alle MRA-gemeenten en oog voor de relatie met de Transitieagenda's van het Rijk. De werkgroepen worden door twee grondstofregisseurs aangestuurd. Deze dragen er, in afstemming met de overkoepelende projectgroep Circulaire Economie, zorg voor dat het portefeuillehoudersoverleg begin 2019 door de regio's gedragen voorstellen krijgt voorgelegd voor samenwerking rondom het circulair maken van de zes grondstoffenstromen. Hierin zijn tevens de markeringsmomenten voor te nemen besluiten en activiteiten tot 2021 opgenomen. Een groot deel van het voor 2018 beschikbare budget wordt ingezet om deze aanpak op de grondstoffenstromen te ondersteunen.

Op de inhoud geldt voor alle zes de grondstoffenstromen de volgende aanpak:

- 1) Inzicht verkrijgen in huidige en potentiële omvang van de tonnages, de huidige (en toekomstige) inzamel- en verwerkingswijze, en een inventarisatie van belanghebbende marktpartijen.
- 2) Delen van de beschikbare kennis en expertise binnen de MRA op grondstoffengebied en werken aan een gemeenschappelijk beeld per grondstof wat er nu gebeurt en wat de inhoudelijke uitdagingen zijn. Er vinden geen initiatieven buiten de werkgroepen plaats.
- 3) Werken aan draagvlak door de gemeenten in de MRA te enthousiasmeren, te informeren en te betrekken bij de uitwerkingen van de werkgroepen en de uitkomsten.
- 4) Komen met beleidsvoorstellen voor betere samenwerking op MRA-niveau rondom de kansen en mogelijkheden voor een circulaire economie, met aandacht voor de hoogwaardigere recycling van grondstoffenstromen, kansrijke businesscases en een betere logistieke samenwerking.

De werkgroepen zorgen via praktijkgericht onderzoek, afstemming en ontwikkeling per grondstroom voor een analyse over kansrijke circulaire aanpakken binnen de MRA. In deze analyses wordt niet alleen ingegaan op de kansen voor de korte en lange termijn, maar ook op de consequenties voor de aard van afvalinzameling en mogelijke wijzigin-

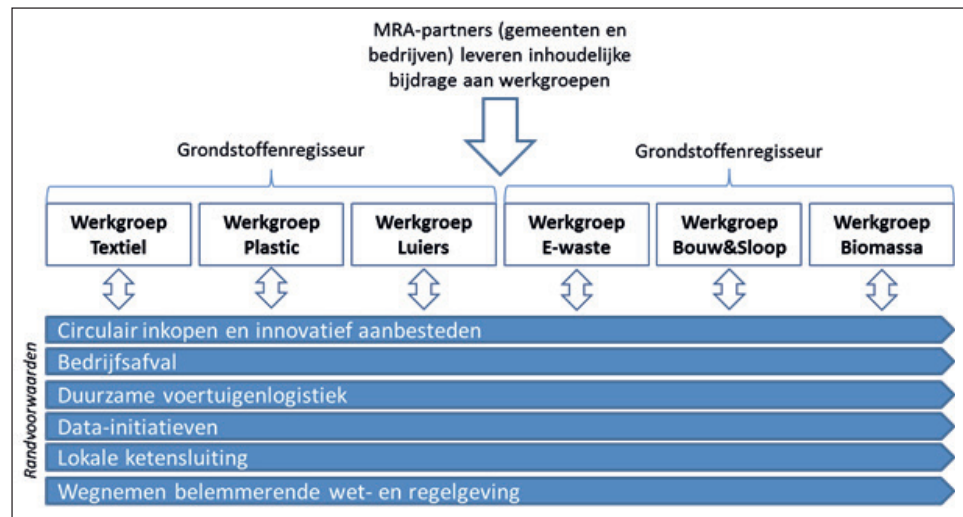
gen in contracten. Wel moet worden aangetekend dat indien de werkgroepen meer toetsend dan meewerkend zijn, een deel van de ambities niet kan worden behaald.

Insteek

De grondstoffenregisseurs ondersteunen en stimuleren de werkgroepen bij het ontwikkelen en uitwisselen van ervaringen. Ook sturen zij aan op samenwerkingsprojecten tussen gemeenten en keuzes rondom rendabele verwerking van stromen. Het aanpakken van de reststromen waar de gemeenten zelf eigenaar van zijn staat voorop. Daarnaast heeft iedere werkgroep oog voor het circulair maken van diezelfde grondstoffenstromen van bedrijven, waar de Amsterdam Economic Board op inzet. Er wordt gekeken of hierin samenwerking mogelijk is.

Budget

Voor sommige onderdelen van het werk van de werkgroepen is het nodig gericht expertise en ondersteuning in te schakelen. In het slothoofdstuk is hiervoor een budgetvoorstel opgenomen dat samenhangt met de uitwerking die hieronder voor de zes stromen wordt gegeven. Aan het portefeuillehouderoverleg wordt voorgesteld de budgetten vast te stellen en aan het platform Economie het voorstel te doen deze vanuit de begroting vrij te geven. Formeel ligt die bevoegdheid namelijk bij dit platform.

'Mazzelkontjes': wasbare luiers

Textiel

De werkgroep Textiel richt zich op de mogelijkheden meer transparantie in de textielketen te bereiken en te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor materiaalhergebruik. Om te komen tot meer upcycling, wordt de huidige manier van inzamelen geïnventariseerd en tegen het licht gehouden van de mogelijkheden. Dit laatst wordt gedaan door circulaire pilots textielinzameling in te richten. Waar mogelijk wordt ook het bedrijfsmatige textiel betrokken.

De werkgroep Textiel verkend daarbij tevens de mogelijkheden van circulaire inkoop (gezamenlijk aanbesteden, inbesteden bij kringloop), en doet voorstellen voor aanpassing van wet- en regelgeving als textiel niet herbruikbaar is of onduidelijke herkomst heeft.

Plastics

De werkgroep Plastics richt zich op het inzichtelijk maken van de samenstelling, soort en herkomst van het huidige plastic aanbod (zowel huishoudelijk als bedrijfsmatig), het verkennen van de mogelijkheden op MRA-schaalniveau tot specifieke businesscases te komen voor deelstromen in het plastic en de gemeenten te ondersteunen bij de problematiek rond plastic verpakkingen. Dit laatste kan door een business case om alle plastics binnen MRA in te zamelen via dezelfde bak (voor het huishoudelijk en bedrijfsmatig plastic) en achteraf te sorteren naar waardevolle grondstoffen, en door een circulaire pilot op te zetten.

Daarnaast verkent de werkgroep de mogelijkheden van circulaire inkoop, bijvoorbeeld de plasticfabriek Almere en het hergebruik van plastic door de voedingsindustrie in Zaanstad. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden van sturing op basis van data en de meerwaarde van verder onderzoek of lobby ten aanzien van onder meer de gecombineerde inzameling van huishoudelijk afval en bedrijfsafval. Daar waar plastics op dit moment niet herbruikbaar zijn, laat de werkgroep onderzoek doen naar mogelijkheden deze wel te kunnen hergebruiken of naar de mogelijkheden sturing te geven door lobby om wet- en regelgeving te verbeteren.

Luiers

De werkgroep Luiers onderzoekt voor de MRA-gemeenten de mogelijkheden aan te sluiten bij de verwerkingsinstallatie van het AEB, en de wijzen waarop luiers ingezameld kunnen worden. Dit laatste kan door middel van kennisuitwisseling tussen de gemeenten over circulaire pilots (Amsterdam, Almere/Lelystad) met halen of brengen van luiers en ander incontinentiemateriaal, onder meer door de logistieke opties tegen het licht te houden. Tenslotte werkt deze werkgroep aan het delen van kennis over preventie (project Mazzelkontjes in de Haarlemmermeer).

E-waste

Bij E-waste richt de aandacht zich op het circulair maken van elektronische reststromen die gemeenten verzamelen, bijvoorbeeld via hun milieustraten. Onderdeel van de werkgroep zal zijn het uitwisselen van ervaringen rondom e-waste logistiek en verwerking en de aanhaking bij regionale en nationale initiatieven rondom de circulaire verwerking van elektronisch afval. De werkgroep zoekt uit op welke grootste stromen het zinvol is om bovenlokaal samen te werken, met inbegrip van een advies over het regionaal houden en verwerken van de reststromen e-waste. In dit verband vindt ook onderzoek plaats naar de mogelijkheden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten bij het (voor)sorteren van e-waste reststromen. Daarnaast vindt vanuit de Amsterdam Economic Board samenwerking plaats rondom Datacentra.

Biomassa

Deze werkgroep is gericht op zowel stedelijke reststromen die vrijkomen bij onderhoud en beheer van de gemeente (zoals groenafval) als op gft afval wat via huishoudelijk afval wordt ingezameld. Primair gaat het om mogelijkheden om deze reststromen hoogwaardig te verwerken. Daarnaast werkt de werkgroep aan kennisdeling en uitwisseling van ervaringen. Ook wordt actief aangesloten bij de uitvoeringsagenda van de nationale transitieagenda Biomassa.

De werkgroep werkt aan het verkrijgen van inzicht in de volumes van de grootste reststromen die gemeenten binnenkrijgen uit groenbeheer en GFT, met de bedoeling te komen tot rendabele businesscases in de regio. Gekeken wordt naar de inzet van groene reststromen richting energie en biochemische industrie. Daarnaast wordt, in afstemming met het bedrijfsleven, gewerkt aan businesscases rondom hoogwaardige vergistingscapaciteit in de regio.

Bouw & Sloop

Hier richt de ambitie zich op het circulair maken van de bouwactiviteiten in de regio. Dat betekent dat in de werkgroep bekeken wordt hoe grote bouw- en sloopreststromen hoogwaardiger kunnen worden hergebruikt, inclusief een voorstel hoe dit kan worden verbeterd. Ten behoeve van het MRA-programma versnelling nieuwbouw adviseert de werkgroep over circulaire criteria die meegenomen dienen te worden bij de nieuwbouwpoging om die op termijn 100% circulair te maken. Verder werkt de werkgroep aan een stappenplan om te komen tot 100% circulair aanbesteden door gemeenten van hun eigen bouwprojecten. Daarin staan concrete handelingsperspectieven en aanbevelingen voor bovenlokale samenwerking.

Om zoveel mogelijk de krachten en kennis te bundelen, vinden de activiteiten in nauwe afstemming plaats met andere netwerken rondom circulair bouwen in de regio, waaronder C-creators, Cirkelstad en de Citydeal. Ook wordt actief aangesloten bij de uitvoeringsagenda van de nationale transitieagenda Bouw, waarbij wordt onderzocht of de MRA een voorbeeldregio kan worden, en bij andere nationale circulaire bouwactiviteiten.

4 Interventies

Naast inkoop als gamechanger en de inzet op grondstoffenstromen, zijn ondersteunende randvoorwaarden een voorwaarde om daadwerkelijk stappen te maken. Met name een aantal interventies vormt een essentieel onderdeel voor een succesvolle aanpak.

Het wegnemen van belemmeringen in de regelgeving voor het bedrijfsleven is een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van de circulaire ambities. Dit maakt het voor hen gemakkelijker om vaart te zetten achter circulaire activiteiten in de regio. Daarnaast wordt gekeken naar optimale samenwerking rond de inzameling van bedrijfsafval en gemeentelijk afval, het wegnemen van belemmerende regelgeving en het vergemakkelijken van toegang tot data.

Bedrijfsafval

Het onderscheid tussen huishoudelijk en bedrijfsafval komt voort uit wet- en regelgeving en werkt als belemmering voor circulaire economie. De MRA werkt op deelterrinen aan oplossingen om dit onderscheid te vermijden.

De belemmeringen worden vooral gezien in het bedrijfsafval dat sterk op huishoudelijk afval lijkt, zoals van kantoren, winkels en dienstverlenende bedrijven. In de praktijk leidt dit tot onduidelijkheid. De overheid is verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, terwijl de inzameling van bedrijfsafval is overgelaten aan de markt. Om dit soort inefficiëncy weg te nemen, krijgt de Werkgroep Bedrijfsafval de opdracht om een gemeenschappelijk (beleid)kader te ontwikkelen waarbinnen gemeenten keuzes maken om beide afvalstromen meer in samenhang te benaderen. Van belang hierbij is het vergemakkelijken van inzamelprocedures over de gemeentegrenzen heen. Daarbij worden ook de uitkomsten van lopende pilots benut. Deze variëren van sterk regulerend (pilot wet- en regelgeving Amsterdam) tot samenwerking (white collecting Haarlem) en hybride modellen (Almere). Doel is te komen tot het gecombineerd inzamelen van huishoudelijk afval en bedrijfsafval, het opheffen van belemmerende wet- en regelgeving en het delen van de opties die gemeenten hebben voor regulering van de inzameling van bedrijfsafval.

Duurzame voertuiglogistiek

Optimalisering van vervoersbewegingen is noodzakelijk in de circulaire economie. Doel is dat er uiteindelijk geen lege vrachtwagens in de regio rijden. Via slimme coördinatie kan vervoer worden gecombineerd, ook in relatie tot het organiseren van retourlogistiek. De overheid moet op dit punt zowel voorwaarden stellen als het bedrijfsleven faciliteren. In afstemming met de Vervoerregio Amsterdam wordt in de loop van 2018 een voorstel uitgewerkt. Hierbij is de link met big data een belangrijk onderdeel.

Lokale ketensluiting en gebiedsontwikkeling

In de MRA Agenda is een apart actiepunt opgenomen voor het starten van concrete gebiedsgerichte uitwerkingen. Dit actiepunt blijft gehandhaafd. Wel wordt voorgesteld hierin wijzigingen aan te brengen. Hiertoe wordt het woord 'pilots' in de huidige agenda geschrapt. Daar gaat het namelijk niet om. Het gaat om gebiedsgerichte ketensamenwerking die op vier plekken zal worden uitgewerkt. De MRA benut ervaringen die bij deze uitwerkingen worden opgedaan voor de maatregelen op de zes grondstromen. Het is dan ook van belang dat de MRA deze projecten volgt. Uitvoering van

maatregelen ligt bij de deelnemende bedrijven en gemeenten en er volgt een voorstel hoe deze activiteiten een wisselwerking hebben met de acties die uit dit ontwikkelplan voortvloeien.

Het gaat om de volgende vier initiatieven:

Circulaire Westas

De gebiedssamenwerking rond de Circulaire Westas is gestart in 2016. Het gaat om een gezamenlijk initiatief van Luchthaven Schiphol, Haven van Amsterdam, Greenport Aalsmeer en Digital Gateway Amsterdam, SADC, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van Economische zaken en Klimaat, provincie Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam, Haarlemmermeer en Aalsmeer. Doel is om, in afstemming met de MRA Agenda, nieuwe initiatieven van het bedrijfsleven en kennisinstellingen in het kader van de transitie naar een circulaire economie sneller te realiseren. Het programma onderzoekt tegelijkertijd welke fysieke ruimte voor een circulaire economie nodig is. In juni 2017 is de Ruimtelijk Economische Verkenning Westas vastgesteld. Tevens is er een aantal projecten benoemd, waaronder het project Ruimtelijk Economische Strategie. Dit project onderzoekt welke fysieke ruimte er voor een circulaire economie nodig is.

Floriade

In 2022 vindt in Almere de Floriade plaats. Het is de ambitie om het Floriadeterrein op basis van circulariteit te ontwikkelen, in te richten en te beheren. In 2018 wordt de markt uitgedaagd om op basis van een aanbesteding met vernieuwende, duurzame en financieel haalbare oplossingen te komen voor de ontwikkeling van een groene en gezonde stadswijk die in 2022 bezocht kan worden. Om sluitende ketens mogelijk te maken, biedt Almere onder de noemer 'Citylab Stedelijke Grondstoffen' experimenteer-ruimte aan voor het wegnemen van belemmerende wet- en regelgeving. Niet alleen op het Floriadeterrein, maar ook grenzend daaraan zoals rondom het Upcycle Centrum (de Steiger) en andere gebieden in Almere (werk- en woonwijken). Over de voortgang van uitwerking wordt via het platform Economie periodiek bericht.

Afvalrotonde Zaanstad

Voor de deelregio Zaanstad/Waterland wordt een 'proeftuin' opgezet die vooral stoelt op industriële bedrijvigheid. Met een afvalrotonde wordt beoogd dat bedrijven elkaars reststromen en restenergie gaan benutten. Daartoe wordt helder gemaakt welke productstromen beschikbaar zijn. Dit project wordt uitgewerkt naar een haalbare propositie voor het opzetten van een rotonde, hetzij fysiek, hetzij online. Het voorstel voor de afvalrotonde wordt in het eerste kwartaal 2019 voorgelegd. Zaanstad heeft aangegeven de uitwerking als trekkend partner op zich te nemen. Bij de uitwerking gaat het zowel om samenwerking via bestaande fysieke uitwisseling als mogelijk ook om het uitwisselen van digitale grondstoffengegevens.

Ketenorganisatie Gooi en Vecht

Het vierde initiatief betreft een ketenorganisatie in de Gooi en Vechtstreek. Medio 2019 volgt hiertoe een voorstel.

Wegnemen Belemmerende wet- en regelgeving

Het wegnemen van belemmerende wet- en regelgeving is opgenomen als actiepoint in de MRA Agenda. Vanuit de MRA-deelregio's en hun Omgevingsdiensten worden praktijkvoorbeelden van belemmerende regels verzameld en met het ministerie besproken. Een digitaal loket op de website van de MRA gaat ondernemers faciliteren in het melden van belemmeringen. De cases worden vervolgens in afstemming met het ministerie, de Amsterdam Economic Board en andere partners opgepakt en in dit programma verweven.

Atlas als onderliggende tool

Afvalstromen en afvalinitiatieven worden voor de metropoolregio momenteel in kaart gebracht in een Grondstoffen Atlas en in het tweede kwartaal van 2018 opgeleverd. De Grondstoffen Atlas sluit aan op al eerder door de gemeente Amsterdam en de Provincie Noord-Holland gemaakte inventarisaties, actualiseert deze en biedt aanknopingspunten voor alle gebruikersgroepen in de metropoolregio. Ook vormt de atlas een belangrijke informatiebron voor de werkgroepen op de zes stromen.

De inzet richt zich op de volgende vier functies voor de atlas:

- inzichtelijk maken wat in de MRA nu en in de toekomst de grootste afvalstromen zijn;
- inzichtelijk maken welke stromen de grootste bijdrage aan circulariteit geven;
- denkrichtingen en kansen binnen de stromen in beeld brengen, gebaseerd op successen elders;
- het laaghangend fruit in beeld brengen waar al op korte termijn op kan worden ingezet.

Regionaal akkoord c.q. alliantie

De transitie naar een volledige circulaire economie is een meerjarentraject, waarin gaandeweg intensivering van de samenwerking op logische onderdelen centraal staat. Daarbij speelt mee dat de grondstoffenhandel mondiale processen kent, waar alleen grip op is te verkrijgen door als regio samen op te trekken. In dit programma komen lokale en bovenlokale ontwikkelingen samen, waarbij wordt toegewerkt naar een stip op de horizon. Die ambitie is nodig om de komende jaren zowel het bedrijfsleven als alle MRA overheden houvast te geven.

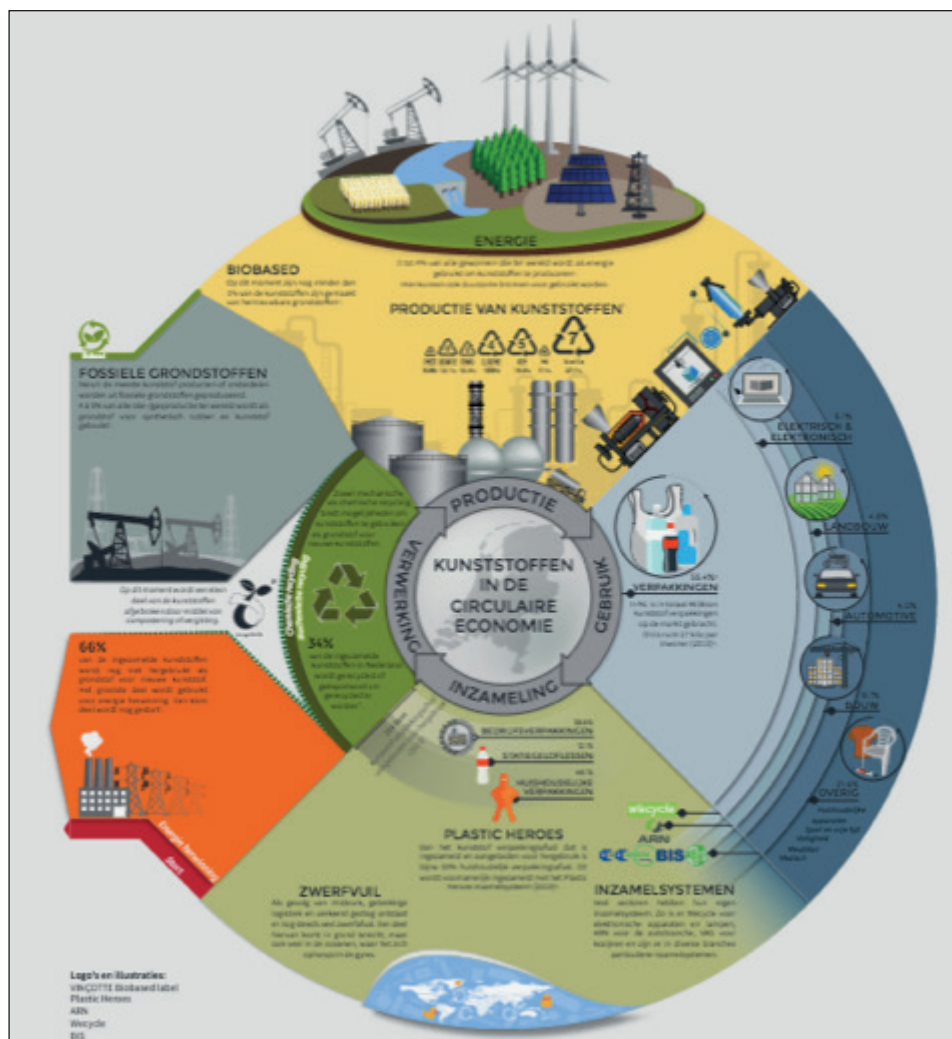
De richting van de weg naar de stip op de horizon moet helder zijn, waar de MRA precies op uit zal komen is een ontwikkelingsproces. De komende jaren vindt hiernaar een zoektocht plaats en in 2020 wordt aangegeven wat de mogelijke scenario's zijn. Daartoe vindt verkenning plaats van de volgende twee varianten:

a. **Een regionaal grondstoffenakkoord.**

Een regionaal grondstoffenakkoord houdt in dat alle gemeenten en relevante grondstofhouders in de regio hun circulaire doelstellingen optellen. Op basis van deze individuele ambities volgt een gezamenlijk ambitieniveau voor de MRA. Daarbij ontstaat ook helderheid over witte vlekken: ontwikkelingen die noodzakelijk zijn voor de circulaire economie, maar nog onvoldoende aandacht krijgen. Toegewerkt wordt naar committing van gemeenten op een gezamenlijke top bovenop de gecombineerde individuele ambities, die de witte vlekken aanpakt en de ambities waar mogelijk nog aanscherpt. Via het regionale grondstoffenakkoord wordt zichtbaar gemaakt wat de circulaire ambities van de MRA zijn en waar het bedrijfsleven op kan koersen.

b. **Een grondstofalliantie**

Een grondstofalliantie gaat over een regionale uitwisseling van bepaalde grondstoffenstromen tussen gemeenten, in samenwerking met het bedrijfsleven. Daardoor wordt een grote stap gezet richting een circulaire economie in de regio. Die economische winst, gecombineerd met een balans in kosten en baten voor de deelnemers, is noodzakelijk om gemeenten te enthousiasmeren om aan bovenlokale samenwerking mee te werken. Aan de basis van een dergelijk collectief staat een inhoudelijk onderzoek naar de haalbaarheid van regionale businesscases op de zes grondstoffenstromen. Wanneer blijkt dat voor sommige onderdelen van de stromen een regionale aanpak wenselijk is, wordt gekeken wat mogelijke scenario's zijn voor samenwerking om tot regionale volumes te komen. Dit houdt wellicht in het uitruilen van stromen tussen gemeenten, het gezamenlijk investeren in verwerkingscapaciteit en de ontwikkeling van een gezamenlijk verdienmodel. Er wordt onderzocht wat een mogelijk onderliggend governance model is.

Toewerken naar een circulaire MRA-economie vereist de inzet van voldoende ambtelijke capaciteit. Ook is regie nodig op het betrekken van de gemeenten die nog niet of nauwelijks meedoen aan de MRA-samenwerking op dit gebied. Daarnaast verdient monitoring van de voortgang van de circulaire economie in de regio aandacht, evenals het organiseren van goede communicatie en informatie-uitwisseling.

Uitvoeringscapaciteit

De MRA beschikt zelf niet over uitvoeringscapaciteit. De voortgang op het programma is afhankelijk van de inzet die vanuit de samenwerkingspartners wordt gegeven. Vaak blijkt dat het benodigd aantal uren lastig verkregen wordt. Niet omdat hiertoe de wil ontbreekt, maar omdat de benodigde uren inzet naast de reguliere werkzaamheden niet beschikbaar is. Dit aspect verdient nadrukkelijke aandacht van de portefeuillehouders. Weliswaar vindt aansturing van de werkgroepen plaats door de grondstoffenregisseurs die via de MRA zijn gefinancierd en is voor de activiteiten beperkt budget voor gerichte externe ondersteuning beschikbaar. Goede ambtelijke invulling van de werkgroepen is echter onmisbaar. Niet alleen voor de inbreng van inhoudelijke know how, maar ook voor het uitwerken van voorstellen die impact hebben op gemeentelijk beleid, voor inhoudelijke keuzes rondom circulair beleid, voor het samenwerken in projecten tussen gemeenten, voor de uitwerking van een lijn ten behoeve van bovenregionale zaken zoals de transitie-agenda's, voor draagvlak en enthousiasmeren binnen de eigen gemeente, en voor mobilisatie van het lokale bedrijfsleven.

Kortom, zonder voldoende bemensing in de werkgroepen van bijvoorbeeld beleidsmensen op Afval of Economie kan het niet. Het is dan ook van belang dat de portefeuillehouders Duurzaamheid dit aspect voorleggen aan het directeurenoverleg Economie, waarin directeuren van de MRA-gemeenten samenwerken. Het is aan hen om ervoor te zorgen dat de benodigde inzet er komt. Indien bestuurders niet tot een committering kunnen komen van inzet in de werkgroepen, zullen de in dit programma opgenomen ambities vertraging oplopen. Mogelijk gevolg hiervan is dat de regio de kans mist om als circulaire koploper in Nederland te fungeren.

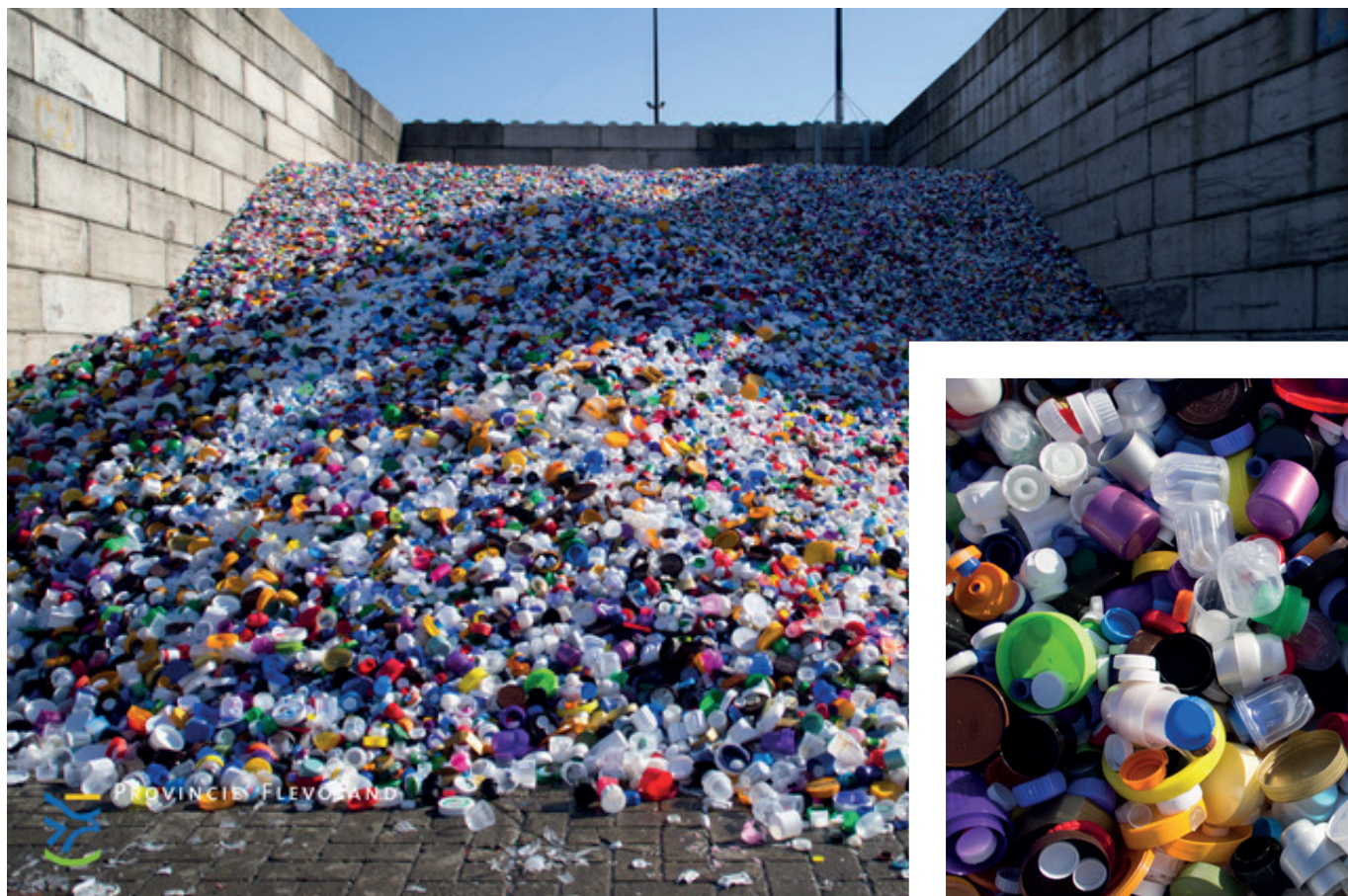
Inzetten verbinders

Naast bemensing van de werkgroepen is aandacht nodig voor de gemeenten die niet direct bij de uitwerking van het ontwikkelplan betrokken zijn. De grondstoffenregisseurs en programmamanager bouwen in alle gemeenten relaties op om hen te enthousiasmeren en te faciliteren. Om iedereen mee te nemen, wordt verder voorgesteld om voor iedere deelregio een zogenaamde verbinder aan te wijzen. Deze neemt de afstemming tussen de activiteiten uit dit programma en de overheden van de deelregio op zich. De taken van de verbinders zijn het coördineren van inhoudelijke bijdragen uit de deelregio's aan de uitvoering van de MRA-acties, het adviseren bij bestuurlijke besluitvorming en het borgen van kennis en informatie. Hun inzet is nodig om dit programma uit te voeren. Voorgesteld wordt om in overleg met deelregio's te bezien hoe hier op maat en naar gelang de behoefte invulling aan kan worden gegeven. De programmamanager Circulaire Economie komt op dit punt per deelregio met een nader voorstel.

Monitoring & prestatie meting

Meten is weten en weten is sturen op de circulaire economie in de regio. Op verzoek van de MRA, de Gemeente Amsterdam en de Amsterdam Economic Board vindt momenteel onderzoek plaats naar de data die hiervoor nodig zijn, onder meer ten behoeve van het selecteren c.q. verwerken van relevante meetdata en mogelijke KPI's (Key Performance Indicators, indicatoren die aangeven waar impact op behaald moet worden). Op basis van een voorlopige nulmeting voor het hele MRA-gebied wordt een keuze over kwantitatieve doelstellingen en de daaraan gekoppelde indicatoren voorgelegd aan de bestuurders. Het betreft een combinatie van economische en ecologische indicatoren. Deze ingrediënten zijn de basis om vanaf 2020 tot een reguliere voortgangsmeting te komen. Daarbij wordt zoveel mogelijk ingegaan op de mogelijke verschillen die er zijn tussen deelregio's. Mogelijk kan deze rapportage jaarlijks worden gepresenteerd in een bijeenkomst over de Stand van de Circulaire Economie in de regio. Aanvullend wordt gewerkt aan het opnemen van circulaire prestatie-indicatoren in de Macro Economische Verkenningen die jaarlijks voor de MRA wordt opgesteld. Voor de monitoring is een beperkte budgetreservering opgenomen voor 2018. Daarnaast vindt specifiek voor het onderdeel groei van circulaire werkgelegenheid onderzoek plaats.

Algemeen wordt aangenomen dat een circulaire economie nieuwe vormen van werkgelegenheid creëert, met name voor mensen met een lagere opleiding en voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hier ligt een relatie naar 'sociale inclusiviteit', ofwel het realiseren van meer banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Presentatie van de resultaten van de monitoring vindt eind 2018 plaats. Op basis daarvan wordt bepaald hoe deze monitoring wordt voortgezet.

Recycling van plastic

Communicatie & lobby

Van belang voor de voortgang van de circulaire economie in de MRA is het laten zien van goede voorbeelden van wat er al gebeurt, het verbinden van inspirerende initiatieven en partijen en het leren van lessen van anderen.

Een overkoepelende website vormt in eerste instantie een belangrijk middel om de voortgang in de regio in beeld te brengen en te laten zien wat toonaangevende best practices en inspirerende voorbeelden zijn van circulaire projecten in de MRA. De website gaat niet totaal nieuwe content opbouwen, maar wordt een linking pin naar websites en netwerken van andere partijen, met een aantrekkelijke en inspirerende landingspagina.

Mogelijk wordt aangesloten bij initiatieven van de Amsterdam Economic Board rondom een webwinkel voor het creëren van vraag & aanbod rondom circulaire producten. Dit vergemakkelijkt de zoektocht voor gemeentelijke inkopers bij het vinden van circulaire alternatieven.

Naast digitale activiteiten zullen er regelmatig bijeenkomsten worden georganiseerd, van Ronde Tafel tot Innovatiecongres.

Eveneens is inspanning nodig om de MRA te positioneren als circulaire regio en koploper in Nederland. Onderdeel hiervan vormt het ontwikkelen van een gezamenlijk kort verhaal over de meerwaarde van de MRA als belangrijke circulaire regio in Europa. In de komende periode wordt onderzocht op welke wijze het Europa-dossier en het CE-dossier meer met elkaar verbonden kunnen worden. Richting het Rijk vindt, in afstemming met VNG, IPO en individuele gemeenten, gerichte lobby plaats. In het verlengde hiervan wordt aangesloten op de actieagenda's van de nationale transitieagenda's. Voor communicatie en de hiermee samenhangende activiteiten is voor 2018 € 60.000 opgenomen (zie het budgetoverzicht in de bijlage).

Jaarlijks zal verslag worden gedaan van de ontplooiende activiteiten en de tussentijdse resultaten van dit ontwikkelplan.

Het ontwikkelplan leidt tot vernieuwing van de MRA Agenda. Onderdelen hierin zijn nu te los van elkaar opgenomen. Meer samenhang is nodig om geen kansen te missen.

Met de huidige actiepunten 4.1. en 4.7- verbetervoorstellen regionale afvalinzameling en –verwerking - kan niet voldoende sturing worden gegeven. Voorgesteld wordt om de actiepunten te wijzigen en in goed overleg met de MRA Agendacommissie deze wijzigingen uit te werken in nieuwe actiepunten. Het is de bedoeling om de hele MRA Agenda Ruimte en Economie, dus met inbegrip van het onderdeel duurzaamheid, te vernieuwen. Daarin kunnen dan de wijzigingen worden meegenomen en heeft automatisch borging plaats via alle drie de betrokken platforms.

Voorzet

Voor de actiepunten is vooralsnog enkel een voorzet opgenomen om bij de agenda-commissie in te brengen. Vaststelling hiervan is nu dus nog niet nodig en bijstelling in de formulering blijft mogelijk.

De ontwerpactiepunten voor de nieuwe agenda luiden als volgt:

- A. Op de zes grondstoffenstromen wordt gewerkt aan het stimuleren van een regionale circulaire economie. Basis vormt het in 2018 door het portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid vastgestelde ontwikkelplan.**

Uitwerking en rapportage op voortgang heeft per afzonderlijke grondstroom plaats, waarvoor samengevat de volgende doelen gelden:

A1. Textiel

Er bestaat inzicht in zowel de wijze waarop het textiel ingezameld en verwerkt wordt, hoe deze verwerkt wordt als in de kansen en mogelijkheden voor verbetering van product- en materiaalhergebruik. Concreet wordt gewerkt aan transparantie in de wijze waarop textiel verwerkt wordt, de kansen voor sortering van textiel en stimuleren van lokale kringloop.

A2. Plastics

Helder is gemaakt op welke wijze het plastic wordt ingezameld en verwerkt, evenals in de kansen en mogelijkheden voor verbetering van product- en materiaalhergebruik. Concreet wordt gewerkt aan sorteren van alle plastics binnen de MRA, met inzicht in wat te doen met afkeur van PMD, en het optimaliseren van de mogelijkheden van recycling en hergebruik.

A3. Luiers

Onder voorwaarde dat gemeenten zelfstandig bepalen of zij luiers als aparte afvalstroom gaan inzamelen, wordt toegewerkt naar een gemeenschappelijk MRA-kader voor de verwerking van luiers voor een bepaalde periode bij het AEB. Aanvullend worden, op basis van de ervaringen van gemeente Haarlemmermeer, de mogelijkheden verkend om het gebruik van weggooiluiers te verminderen.

A4. Biomassa

In afstemming met afvalverwerkers is helder gemaakt hoe groene reststromen en GFT/E in rendabele businesscases kunnen worden verwerkt tot producten of bouwstoffen. Verder is bekend welke grondstoffenstromen kunnen worden ingezet richting groen gas en richting biochemie en wat dat oplevert. Tot slot wordt er gestuurd om overcapaciteit

van vergistingsinstallaties in de regio te beperken en om voorgenomen investeringen zo circulair mogelijk te maken.

A5. E-waste

Duidelijk is voor welke businesscases op welke grootste stromen het zinvol is om bovenlokaal samen te werken. Dit betekent dat advies wordt gegeven over het regionaal houden en verwerken van reststromen e-waste, inclusief de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

A6. Bouw & Sloop

In afstemming met de bouw- en sloopagenda wordt een plan uitgewerkt met circulaire criteria voor de nieuwbouw van woningen in de regio. Ook is er inzicht in hoe hoogwaardiger hergebruik van grote reststromen (in eigendom van gemeenten) is te realiseren.

- B.** MRA-deelnemers komen tot bindende afspraken over het circulair maken van eigen inkoop en opdrachtgeverschap. Opmaat vormt de ondertekening van een intentieverklaring, bij voorkeur tijdens de State of the Region op 20 juni 2018. Uitgangspunt is in 2022 minimaal 10% circulair in te kopen, en in 2025 50% circulair inkopen en opdrachtgeverschap te bereiken. In 2025 wordt gezien op welke wijze volledig circulair inkopen gehaald wordt, met als voorlopig streefjaar 2030.
- C.** In samenhang met de uitwerking van de zes grondstofstromen wordt verkend via welk samenwerkingsmodel de MRA-brede verwerking het meest optimaal opgezet kan worden. Onderdeel daarvan vormt een verkenning van een regionaal grondstoffenakkoord en een regionale grondstoffenalliantie.
- E.** De MRA laat zien wat de regio aan ontwikkelingen doormaakt op het gebied van circulaire innovaties en projecten. Dit gebeurt via verschillende kanalen, waaronder een website.
- F.** De Westas, de Grondstoffenrotonde Zaanstad, Gooi en Vechtstreek, Schiphol Trade Park en Floriade Almere worden aangewezen als gebieden waar ketensamenwerking rond de circulaire economie in praktijk wordt gebracht. De opgedane ervaringen worden ingebracht in de relevante werkgroepen.

Samenhang

Aandacht verdient tot slot de programmatische samenhang tussen de diverse actiepunten. Voor het programma als geheel zijn twee bestuurlijke trekkers aangewezen. Ambtelijk wordt het trekkerschap geregeld vanuit de projectgroep Circulaire Economie en via een programmamanager.

Begroting

De begroting omvat € 300.000, zie bijlage 1, en behelst de volgende onderdelen:

1. Businesscases
2. Verzamelen relevante data
3. Projecten
4. Communicatie & kennisuitwerking & ondersteuning werkgroepen

Aan het Platform Economie wordt het volgende besluit voorgelegd:

Ten behoeve van dit programma Circulaire Economie 2018 wordt het platform gevraagd in te stemmen met deze begroting en budget beschikbaar te stellen vanuit de voor de circulaire economie al gereserveerde middelen in de begroting van 2018.

Bijlage 1. Begroting 2018

Businesscases	€ 150.000
Producthergebruik textiel binnen de MRA	
Materiaalhergebruik: haalbaarheidsstudie textiel	
Textielsortering*	
Haalbaarheid Plasticsortering (incl. afkeur PMD)	
Luierverwerking AEB*	
Businesscase-berekening bouw & sloopafval van MRA-gemeenten	
Businesscase e-waste voor verwerkingsinstallatie in de regio i.s.m. lokale werkgelegenheid	
Gecombineerde inzameling huishoudelijk- en bedrijfsafval	
Verzamelen relevante data	€ 20.000
Onderzoek vergisting en biomassastromen	
Verwerking huishoudelijk plastic tot grondstof levensmiddelenindustrie*	
Aanvullend onderzoek KPI's voor monitoring circulaire economie in de regio	
Projecten	€ 70.000
MRA-aanpak Luiers	
Stappenplan 100 % circulair aanbesteden voor eigen bouwprojecten	
Ontwikkeling circulaire criteria in de bouw in relatie tot versnelling woningbouw	
Communicatie & kennisuitwerking & ondersteuning werkgroepen	€ 60.000
Innovatiewerkcongres*	
Startbijeenkomst nieuwe bestuurders	
Administratieve ondersteuning werkgroepen + blogs + redactie	
Website (lay-out & vormgeving)	
TOTAAL	€ 300.000

* Bestaande initiatieven, reeds begroot of in uitvoering

Bewegwijzering van hergebruikt materiaal in Gooi en Vechtstreek

Stip op de horizon

Ontwikkelplan in een notendop

Rond 2025 behoort de Metropoolregio Amsterdam tot de meest circulaire grootstedelijke regio's van Europa. Het Ontwikkelplan Circulaire Economie Metropoolregio Amsterdam geeft hiertoe de aftrap.

Portefeuillehouders Duurzaamheid

Portefeuillehouders Duurzaamheid op 23-11-2017: stel ontwikkelplan Circulaire Economie op voor de periode tot eind 2020 om bestaande actiepunten in programmatische samenhang te brengen.

- Vanaf 2016 werkt Metropoolregio Amsterdam (MRA) aan de circulaire economie
- Actiepunten MRA Agenda hebben te weinig samenhang om verandering in gang te zetten
- Ontwikkelplan vormt opmaat om handen en voeten te geven aan een circulaire MRA-economie

Drie sporen

Drie samenhangende sporen:

1. circulaire inkoop
2. inzet op zes grondstofstromen
3. uitwerking op randvoorwaarden.

Spoor 1: Circulaire Inkoop

MRA-deelnemers benutten positie als inkoper van producten en diensten - jaarlijks € 4 miljard - voor aanjagen circulaire economie.

- eerste kwartaal 2019 faseringsvoorstel naar alle drie de MRA-platforms
- minimaal 10% circulair inkopen in 2022, 50% in 2025
- in 2025 wordt beziën of 100% circulair inkopen medio 2030 haalbaar is
- beziën wordt of ondertekening intentieverklaring op 20 juni 2018 tijdens de State of the Region kan plaatsvinden

Spoor 2: Grondstoffenstromen

MRA-partners gaan concreet aan de slag met zes grondstoffenstromen: 1) Textiel, 2) Plastics, 3) Luiers, 4) E-waste, 5) Biomassa en 6) Bouw & Sloop.

- Aan het stuur van iedere stroom staat een werkgroep
- Startpunt voor iedere werkgroep vormen de reststromen
- Aansturing werkgroepen door twee grondstofregisseurs
- Overkoepelende projectgroep Circulaire Economie legt maatregelen ter vaststelling aan bestuur voor
- Beziën wordt of Grondstoffen Alliantie haalbaar is

Spoor 3: Interventies

Interventies zijn nodig om de circulaire economie dichterbij te brengen.

- Aanhaken op lopende trajecten zoals Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en Regionaal Energieloket VNG
- Oppakken cases in afstemming met Rijk, Amsterdam Economic Board en andere partners
- Optimalisering van vervoersbewegingen, onder meer via gerichte aanpak op het gebied van retourlogistiek
- Start vier pilots gericht op lokale ketensluiting en gebiedsontwikkeling: 1) Circulaire Westas, 2) Floriade, 3) Afvalrotonde Zaanstad, 4) Ketenenorganisatie Gooi en Vecht

Monitoring

Meten voortgang van de omslag naar de circulaire economie in de MRA.

- Voorstel volgt over kwantitatieve doelstellingen en daaraan gekoppelde indicatoren
- Dit gebeurt op basis van voorlopige nulmeting voor het hele MRA-gebied
- Nulmeting vormt de basis voor een periodieke, MRA-brede voortgangsmeting op basis van Key Performance Indicators
- Waar mogelijk wordt ingegaan op verschillen tussen deelregio's

Uitvoering

Het ontwikkelplan vormt basis voor omslag naar volledig circulaire regio.

- Grondstoffen Atlas van mei 2018 bevat overzicht van alle afvalstromen in de MRA
- Aanpak in samenhang met Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050
- MRA beschikt zelf niet over uitvoeringscapaciteit: bemensing werkgroepen verdient nadrukkelijke aandacht
- In begroting 2018 is 300.000 euro gereserveerd voor Circulaire Economie
- Duurzaamheidswethouders van Haarlemmermeer en Lelystad bestuurlijke trekkers

Communicatie

Goede communicatie en informatieoverdracht belangrijke succesfactor.

- In beeld brengen aansprekende voorbeelden van circulaire initiatieven in de regio
- Opzetten en bijhouden van professionele website
- Regionaal grondstoffenakkoord of opzetten grondstoffenalliantie zet ambitieuze regionale samenwerking op de kaart

Nieuwe MRA Agenda

Het ontwikkelplan heeft vernieuwing van de MRA Agenda tot gevolg.

- Actiepunten 4.1. en 4.7 geven onvoldoende sturing
- Succesvolle aanpak vereist over gehele linie meer samenhang tussen onderdelen
- Kijk bij vernieuwing MRA Agenda in verband met programmatische samenhang of andere indeling actiepunten wenselijk is

Colofon

Programmamanager: Lex Hendriksen
Eindredactie en productie: Jan de Graaf
Ontwerp: Dik Visser

Mei 2018

metropool
regioamsterdam

Ontwikkelpun Circulaire Economie
Metropoolregio Amsterdam